

Aune gegn Noregi

Dómur frá 28. október 2010

Mál nr. 52502/07

8. gr. Réttur til friðhelgi einkalífs og fjölskyldu

Börn. Aðgerðir barnaverndaryfirvalda. Ættleiðing.

1. Málsatvik

Kærandi, Lise Aune, er norskur ríkisborgari, fædd árið 1976 og býr í Stjördal í Noregi.

Sonur hennar, A, fæddist í febrúar árið 1998 og var komið fyrir í föstri í ágúst 1998, fyrst til bráðabirgða en varanlega frá desember 1998. Fyrir lá að á fyrsta ári hafði A orðið fyrir ótilhlýðilegri meðferð foreldra sinna. Þannig var hann í júlí 1998 fluttur meðvitundarlaus á sjúkrahús og reyndist með heilablæðingu. Við skoðun fannst vökví inni á heila og þurfti hann gangast undir aðgerð.

Hinn 25. apríl 2005 fengu fösturforeldrar A leyfi til að ættleiða hann. Sú ákvörðun var að lokum staðfest í Hæstarétti Noregs 20. apríl 2007.

Hæstiréttur Noregs taldi að öll skilyrði samkvæmt nánar tilgreindu ákvæði norsku barnaverndarlaganna frá 1992 hefðu verið uppfyllt. Þannig hefðu fösturforeldrarnir sýnt fram á að þau væru hæf til að ala A upp eins og sitt eigið barn, A hafði myndað tengsl við fösturforeldra sína og dómkvaddur matsmaður hafði komist að þeirri niðurstöðu að þrátt fyrir jákvæða þróun á aðstæðum kæranda gæti hún ekki veitt A viðunandi umönnun. Talið var að A væri enn viðkvæmur og að hann hefði þurft á að halda staðfestingu þess að hann myndi búa áfram hjá fösturforeldrunum. Þörf hans fyrir tilfinningalegt öryggi myndi líklega aukast þegar hann yrði eldri og áttaði sig á að báðir foreldrar hans hefðu verið mjög háðir fíkniefnum og að hann hefði hlotið slæma meðferð í æsku. Rétturinn taldi sig heldur ekki getað litið framhjá þeirri staðreynd að líffræðileg fjölskylda A hefði haft uppi mótmæli við því að honum yrði komið fyrir í föstri og þá sérstaklega faðir kæranda, og sambýliskona hans, sem hefðu tekið að sér hálfbróður A, þ.e. son kæranda, og töldu að ekki ætti að skilja þá bræður að.

Ennfremur lagði Hæstiréttur Noregs á það áherslu að fösturforeldrar A höfðu stuðlað að sambandi við líffræðilega fjölskyldu hans langt umfram það sem hún átti rétt til. Ekki léki því vafi á vilja fösturforeldranna til að heimila að samskipti þeirra myndu halda áfram.

Við uppkvaðningu dóms Mannréttindadómstólsins lá fyrir að A, sem var þá 12 ára gamall, hafði verið í föstri nánast allt sitt líf og einungis búið hjá kæranda fyrstu sex mánuði ævinnar. Næstu fimm ár á eftir hittust þau í sex skipti. Á árunum 2003 til 2009 hittust þau um einu sinni til tvisvar á ári.

Óumdeilt var að kærandi hefði dvalið á meðferðarstofnunum nokkrum sinnum frá árinu 2000. Eftir meðferð haustið 2005 hefði hún verið allsgáð. Hún hefur sett á fót fyrirtæki og hyggst hefja nám.

2. Meðferð málsins hjá Mannréttindadómstólnum

Kæran

Kærandi taldi að brotið hefði verið gegn rétti hennar samkvæmt 8. gr. sáttmálans með því að Hæstiréttur Noregs hefði svipt hana lagalegum rétti hennar sem foreldri og heimilað ættleiðingu sonar hennar til fösturforeldra.

Niðurstaða

Dómstóllinn taldi að afskipti yfirvalda af fjölskyldulífi kæranda hefðu átt stoð í barnaverndarlögum og að þau hefðu þjónað þeim tilgangi að vernda hagsmunum sonar hennar.

Álitaefnið fyrir dómstólnum var hvort nauðsynlegt hefði verið að grípa til þungbærari aðgerða en fösturs, þ.e. að heimila ættleiðingu með þeim afleiðingum að lagaleg tengsl A við foreldra hans rofnuðu.

Dómstóllinn tók fram að ættleiðingu gegn vilja foreldra mætti aðeins heimila við mjög sérstakar aðstæður. Dómstóllinn taldi að slíkar aðstæður hefðu verið fyrir hendi í þessu máli. Hann benti á að kærandi hefði ekki vefengt það mat norskra dómstóla að kjörforeldrarnir væru vel hæfir til að annast um son hennar og að sonurinn hefði bundist þeim böndum. Jafnframt hefði ekkert komið í ljós fyrir

dómstólnum sem leitt gæti til annarrar niðurstöðu en Hæstiréttur Noregs komst að um að kærandi væri ófær um að annast son sinn með fullnægjandi hætti.

Tekið var fram að A hefði engin raunveruleg tengsl við líffræðilega foreldra sína og félagsleg tengsl milli hans og kæranda hefðu verið mjög takmörkuð. Þetta hefði áhrif á það hversu ríka vernd ætti að veita rétti hennar til friðhelgi einkalífs, sbr. 1. mgr. 8. gr. sáttmálans, og þegar metið væri hversu mikið inngríp í fjölskyldulíf hennar væri heimilað á grundvelli 2. mgr. 8. gr. sáttmálans. Sérstaklega reyndi í því samhengi á þörf A fyrir öryggi sem myndi án nokkurs vafa aukast með tímanum. Af gögnum málsins mætti sjá að enn væri spenna á milli aðstandenda A, þ.e. kjörforeldranna annars vegar og líffræðilegrar fjölskyldu hins vegar, sem gætu raskað öryggi A og jafnvægi í náinni framtíð. Ættleiðing A myndi vega upp á móti slíkum átökum og koma festu á stöðu hans.

Hvað varðaði efasemdir kæranda um það hvort kjörforeldrarnir myndu leyfa samband hennar við A eftir ættleiðingu leit dómstóllinn til þess að eftir að Hæstiréttur Noregs hefði kveðið upp sinn dóm hefði fjöldi leyfðra heimsóknna haldist sá sami sem staðfesti greinilega að norskir dómstólar hefðu metið rétt vel- og samstarfsvilja þeirra. Ættleiðingin hefði þannig ekki komið í veg fyrir að kærandi héldi sambandi við A.

Dómstóllinn komst einróma að þeirri niðurstöðu að sú ákvörðun að svipta kæranda réttindum hennar sem foreldri gagnvart A og að heimila ættleiðingu A hefði verið studd nægilega gildum rökum og að meðalhöfs hefði verið gætt miðað við það markmið sem stefnt var að, sem var að vernda hagsmuni A.

Í samræmi við framangreint var ekki talið að norska ríkið hefði brotið gegn 8. gr. sáttmálans.